

Ўзбекистон

ЎЗБЕКИСТОН
ADABIYOTI VA SAN'ATI

2000 йил

АДАБИЁТИ ва САЊЪАТИ

ҲАФТАЛИК ГАЗЕТА

1956 йил 4 январдан нашр этила бошлаган

30 июн, №27 (3565)

ЎЗБЕК ВА ТОЖИК – ИККИ ТИЛДА СЎЗЛАЙДИГАН БИР ХАЛҚ

Президент Ислам Каримовнинг Тожикистон зиёлилари ва жамоатчилиги вакиллари билан учрашувда сўзлаган нутқи

Президент Ислам Каримовнинг шу йил 15 июн кuni Тожикистон Республикасига расмий таширифи доирасида ушбу мамлакат зиёлилари ва жамоатчилиги вакиллари билан учрашувда сўзлаган нутқида халқларимизни янада яқинлаштириш, дўстлик ришталарини мустаҳкамлаш, буюк аجدодларимиздан мерос анъаналарни давом эттириш борасида илм ва ижод аҳлининг ўрни беқиёс экани таъкидланди. Шунингдек, давлатимиз раҳбари нутқида мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларнинг турли жиҳатлари чуқур ва атрофлича таҳлил қилинди. Бу масалалар ҳар икки мамлакат жамоатчилигида катта қизиқиш уйғотаётганини инобатга олиб, мазкур нутқ матни чоп этилмоқда.

Хурматли Имомали Шарипович! Азиз тожик биродарлар! Дўстони бародарони тожик! Аввало, сизлар билан мана шу гўзал Тожикистон заминиди дийдор кўришиб турганимиздан беҳад хурсанд бўлганимни билдириб, сизларга, сиз орқали бутун Тожикистон халқига хурмат-эҳтиромимни изҳор этишга руҳсат бергайсиз.

Аввало, ижозат фармоё, ки ман дар ҳамин замини зебои Тожикистон ба шумо, тавассути шумо ба тамоми халқи Тожикистон баҳраманди беҳад аз дийдори дўстони азиз хурмату эҳтироми худро изҳор қунам.

Азиз дўстлар! Одатда бирон бир мамлакат раҳбари бошқа давлатга ташириф буюрган чоғида унинг вақти ниҳоят даражада тизим бўлади. Унинг расмий тадбирлар режасида давлат раҳбарлари, расмий доиралар вакиллари, парламент аъзолари, ишбилармонлар билан бўладиган учрашувлар асосий ўрин тутди.

Шунинг учун ҳам бизнинг сиз — Тожикистон жамоатчилиги, илмий ва ижодий интеллигенция вакиллари, маданият намояндлари билан ўтказилаётган бугунги учрашувимизни маълум маънода менинг таърихдаги ўзига хос воқеа дейиш мумкин.

Тожикистон раҳбарияти, хусусан, Президент Имомали Раҳмонов ташаббуси билан мана шу учрашув ташкил этилган экан, бу авваломбор мамлакатингиз раҳбарининг сиз — жамоатчилик эл баобрў ва илгор вакиллари, халқнинг орзу-интилишлари ифодачиси бўлган илм ва ижод аҳлига кўрсатаётган юксак ҳурмат-эҳтиборидан далолатдир.

Иккинчидан, бу — халқнинг бирдамлигини мустаҳкамлаш, иқтисодий тиқлаш, маданий ҳаётни юксалтириш, бир сўз билан айтганда, бутун дунёда тан олинган ва хурматга сазовор бўладиган, замонавий, келажакка интилган Тожикистони барпо этишдек улғувор ишда сизларнинг беқиёс ўрнигиз борлигининг мамлакат раҳбарияти томонидан эътибор этилишидир.

Ўзбек ва тожик халқларининг тарихи муштарак эканини, унинг ибтидоида буюк аجدодларимиз туршиши барчамиз яхши биламиз. Ана шу буюк зотларнинг ақл-заковати, меҳнати билан яратилган тарихий илдизларимиз бу икки халқ тақдирининг узвий боғлиғи кетишига беқиёс омил бўлиб хизмат қилиб келган.

Айнан ана шу бобокалонларимизнинг ўлмас даҳоси, бизга қолдирган, фахру гуруримиз бўлган буюк мада-

ний ва фалсафий мероси бугунги авлодларни ҳамкор ва ҳамжихат бўлиб яшашига, ҳаётимизни гоёта теран маъназмун билан тўлдиришига, керак бўлса, бойитишига даъват этмоқда.

Айнан аңа шу мерос бизни дўстлик ва қардошлиқ ришталарини ҳар томонлама мустаҳкамлашга, халқларимизнинг эркин ва фаровон ҳаётини биргаликда барпо этишга ундамоқда.

Биз ижодкор зиёлилар вакиллари, халқларимизнинг юксак ақл-заковат соҳиблари ўзбеклар ва тожикларнинг маънавий қадриятларини янада бойитиш мақсадида бирга меҳнат қилишлари учун барча зарур шарт-шароитларни яратиб беришимиз лозим. Дўстлик ва биродарлигимизнинг тимсоли бўлган Абдурахмон Жомий ва Алишер Навоий, Садриддин Айний ва Абдулла Қодирӣ, Мирзо Турсунзода ва Фафур Гулом каби улғу мутафаккир зотларнинг бетакорор ижодини назарда тутадиган бўлсак, бу ишнинг халқларимиз маънавиятини юксалтиришдаги аҳамияти янада ортади.

Мен шунинг оқибатида керакки, агар биз шу ҳақиқатни тушунамсак, халқларимиз олдига хиёнат қилган бўламиз.

Бугунги кунда Тожикистонда ва унинг сарҳадлари ташқарисида ўз фаолияти, энг муҳими, одамларнинг қалби ва онига кўрсатаётган улкан ижобий таъсири билан ижтимоий фикр ривожига туртки берувчи, миллионлаб инсонларни бунёдкорлик меҳнатига рағбатлантирувчи асарлар яратадиган ўнлаб, юзлаб таниқли ёзувчилар, бастакорлар, мусаввирлар, санъат намояндлари, олимлар номини тилга олиш мумкин.

Мана шу фурсатдан фойдаланиб, шунинг алоҳида таъкидлашни истардимки, биз — ўзбекистонликлар кўплаб тожикистонлик илмий ва ижодий интеллигенция вакиллари, санъат арбоблари номини жуда яхши биламиз ва хурмат қиламиз.

Улар орасида нафақат Тожикистонда, балки бошқа мамлакатларда ҳам шухрат қозонган Мўмин Қаноат, Лоик Шерали, Асқар Ҳаким, Гулрухсор Сафиева, Улмас Жамол, Гулназар Келди, Озода Аминзода каби шоирлар, Абдулхамид Самадов, Саттор Турсун, Кароматулло Мирзоев каби адиблар бор.

Ўзбекистонда, шунингдек, Дамир Дўстмухаммедов, Толиб Шохидий, Шарафуддин Сайфуддинов, Қудратулло Яҳёев, Талабшо Сатторов сингари истеъдодли тожик бастакорларини ҳам жуда яхши биладилар.

Бизнинг халқимиз Жўрабек Муродов, Саидкул Билолов, Жўрабек Набиев, Зафар Нозимов, Далер Назар-

ров ижро этган кўшиқларни жону дилдан севади ва юксак қадрлайди.

Айниқса, кино ва театр санъатининг улкан намояндаси Ато Муҳаммаджоновнинг номи нафақат Тожикистонда, балки ўзбекистонда ҳам машҳурдир.

Тожик халқи Гурмин Завқибеков, Фаррух Қосимов, Барзу Абдуразоқов, Саидмурод Мардонов каби таниқли актёрлари билан ҳар қанча фахрланса арзийди.

Мен шу ўринда замонавий тожик санъатининг аксарият эркин намояндлари ўзбекистон Театр санъати институти ва Тошкент Давлат консерваториясида таълим олганини таъкидлаб ўтмоқчиман.

Тожикистонлик Улмас Мирсаидов, Рауф Баратов, Собит Нейматуллаев каби академик олимлар, Аҳмаджон Муҳаммаджоёев, Фафур Ашуров, Расул Ходизода, Хуршида Отахонова, Саид Одинаев, Муҳиба Ёкубова, Низом Нуржон сингари истеъдодли ва заҳматкаш тадқиқотчиларнинг асарлари ўзбекистонда ҳам юксак баҳога сазовор бўлган.

Шунинг алоҳида таъкидламоқчиманки, мана шундай кучли интеллектуал салоҳиятга эга бўлган давлат дунёнинг энг ривожланган мамлакатлари қаторидан жой олишга ҳақлидир.

Мухтарам биродарлар!

Мен бугунги имкониятдан фойдаланиб, мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларга бевосита дахлдор бўлган, ўзаро ҳамкорлик алоқаларимиз истиқболга доир айрим фикрларимизни эътиборингизга ҳавола этмоқчиман.

Аввало шунинг айтиш керакки, Тожикистоннинг яқин тарихида, яъни собиқ иттифок парламантидан кейинги 7-8 йил мобайнида тожик халқи нечоғлики оғир синовлар, азоб-уқубатларни бошдан кечирганини, очигини айтганда, жуда ҳам одам билади. Афсуски, Тожикистонда рўй берган воқеаларга доир маълумотлар фактларнинг қуруқ таъкидидан иборат бўлиб, дунё аҳлига бу ердаги ҳақиқий аҳвол ҳақида тўлиқ тасаввур беролмас эди.

Бугун Тожикистон шахар ва қишлоқларида қарор топаётган тинчлик ва барқарорлик, эртанги ҳаётга бўлган ишонч руҳининг нақадар беқиёс аҳамиятга эга эканини тушуниб етиш учун буларнинг барчасини кўриш, ҳис қилиш, юракдан ўтказиш зарур. Энг муҳими, халқ бошига қандай йўқотишлар, қуфлатлар тушганини теран аңлаш лозим.

(Давоми 2-бетда.)

Ҳамкасбларимиз кунин кеча ўзларининг касб байрамларини нишонладилар. Матбуот сўзининг қадри, Ватан туйғуси ва она юрт олдидидаги бурч, Президентимиз матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари олдига қўйётган талаблар, миллий ғоя ва мустақиллик мафкура-сини шакллантириш жараёнида журналистлар зиммасидаги масъулият залвори бутун моҳияти билан яна бир бор кўз олдимизда намойн бўлди. Бинобарин, матбуот сўзининг, ҳақ сўзнинг қудрати, давр олдимизга қўйётган муаммоларга ҳазиржавоблик ҳам унутилгани йўқ. Байрам ва шу муносабат билан Президентимиз йўллаган табрик бизни бу масалалар ҳақида тийрақлик билан мушоҳада юри-тишга даъват этди.

МАТБУОТНИНГ ЗАЛВОРЛИ СЎЗИ

Баъзан, журналист учун энг муҳим нарса янгилик топиш: бирор кема қўқаётган бўлса фотожурналист ёки оператор одамларни кўтаришга эмас, ўша қўқаётган кема-ни суратга олишга шошилади, деган гапларни эшитиб қоламиз. Балки бу гапда ҳам бироз ҳақиқат бордир. Чунки бугун жохон бозоридаги энг қиммат нарса — янги хабар, информация. Лекин дунёда барибир инсон дарди, ғам-ташвиши билан яшаётган журналистлар жуда кўпчиликини ташкил этади.

Рост сўзни бомбага ўхшатишди. Аслида эса у бомбадан минг баробар кучлироқ, 80-йилларнинг охириларини эсланг. Дунё юзидан социализм деган тузум сўпуриб ташланди. СССР деган катта бир давлат йўқ бўлиб кетди. Нега? Чунки у ёлгон устига қурилган эди. Фурсат келиши билан журналистлар рост сўзни айта бошладилар. Ва рост сўз ўз кучини кўрсатди. Энди ўйлаб кўринг. Бомбалар кучи билан бузиб бўлармиди СССРдек катта «кўрган»ни.

Журналист рост сўзни айтиш учун, одамларни энг сўнгги янгиликлардан хабардор қилиш учун, зарур бўлса, ўлимга ҳам тик боради. Бугун дунё нотинч. Ўнлаб юлгаларда уруш, жанглар кетяпти. Лекин у ерлардан келадиган хабарлар оқими бир зум ҳам тўхтагани йўқ. Ҳў, бу хабарларни ким узатапти? Журналист. Бундай ўйлаб қарасангиз, муҳбирнинг тирикчилиги ўша ерга бормаса ҳам ўтади. Лекин у бундай қилолмайди. Чунки унинг касби шундай: дунёни дунёдан бохабар қилиш.

Бугунги кунда бизнинг мамлакатимизда матбуот катта кучга — демократия ва эркин фикр майдонига айланиб бормоқда. Чунки мустақиллик йилларида унинг ҳуқуқий асослари яратилди, журналистнинг барча ҳуқуқ ва бурчлари кўнун билан ҳимояланди.

27 июн кунин пойтхатимизнинг Мирзо Улғубек номидаги сўлим боғида Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунин муносабати билан байрам тантаналари ва катта сайил бўлиб ўтди. Тантананда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х. Султонов Юртнобимизнинг матбуот ходимларига йўллаган табригини ўқиб эшиттирди.

Давлатимиз раҳбари ўз табригида журналистларнинг машаққатли меҳнатига юксак баҳо бериб, **оммавий ахборот воситалари жамоатчилигида кечайтган ижтимоий-сиёсий, маънавий-руҳий ўзгаришлар, демократик тамойилларни шакллантиришдек улғувор ишларнинг фаол иштирокчиси, одамларимизни эркин фикрлашга ўргатадиган ва маънавий уйғоқликка даъват этадиган доимий ҳамроҳимизга айланмоқда**, дейди.

Маълумки, Ўзбекистон оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жағма-расми томонидан ҳар йили «Йилнинг энг яхши журналисти» танлови ўтказилади. Байрам тадбирида мазкур танловнинг бу йилги ғолиблари — «Саодат» журналининг бош муҳаррири ўринбосари Қ. Раҳимбоева, Ўзбекистон телевидениесининг «Таҳлилнома» дастури бошловчиси Л. Мервинская ва «Халқ сўзи» газетасининг Қашқадар вилотида буйича муҳбири Н. Равшановага жағма-расмининг дипломилари топширилди.

Шунингдек, Халқ таълими, Мудофаа, Ички ишлар, Маданият ишлари, Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирликлари, Давлат матбуот, Жисмоний тарбия ва спорт, Боқжона кўмиталари ҳамда бошқа идора ва ташкилотлар ҳам фаол журналистларга ўз совринларини берди. Байрам тантаналари сўнггида таниқли санъаткорлар иштирокида концерт бўлди, шахмат мусобақаси ўтказилди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси А. Мелибоев, Президентнинг матбуот котиби А. Зиё қатнашди.

Шу кунин кечкурун «Боғи Эрам» маданият ва истироҳат боғида ҳам байрам сайиллари давом этди.

Б. УММАТОВ

ТЕАТР УЧРАШУВЛАРИ ДАВОМ ЭТАДИ

Янги талқин, янги услублар

Қарши шаҳрида Халқаро «Ипак йўли — театр саъҳати» лойиҳаси доирасидаги II-муаллифлик театрлари учрашувлари якунланди.

Оғтоб кўридан осмон лов-лов ёнган айни замирамизда ёз кунлари Марказий Осиё мамлакатлари театр арбоблари Қарши шаҳрида ўзаро дийдорлашди. Уларнинг шакли, мазмуни ҳамда моҳияти билан бу анжуманга пойдевор бўлган халқаро «Ипак йўли — театр саъҳати» деб номланувчи лойиҳанинг қанчалар барқарор ва умидбахш эканлиги яна бир қарра намойиш этилди.

Республикамизда иккинчи мартаба ўтказилаётган бу санъат анжумани Муллатўйчи Тошмухамедов номидаги Қашқадар вилотида муҳим драма театри биносидида тантанали равишда очилди. Унда сўзга чиққан Қашқадар вилоят ҳокимининг ўринбосари Раим Раҳмонов, Ўзбекистон Маданият ишлари вазири ўринбосари, «Ўзбектеатр» ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси Муҳаммадали Абдуқудузов, германиялик машҳур театр арбоби Роберто Чули ва бошқалар бу театр учрашувларининг бугунги маданий-маънавий ҳаётимизда алоҳида аҳамият касб этажани таъкидладилар.

Ўзига хос бу халқаро театр байрами қатнашчилари орасида И. Охунбоев номидаги республика Еш томошабинлар театри, Муллатўйчи Тошмухамедов номидаги Қашқадар вилоят муҳим драма театри, республика Ешлар театри, Қаршидаги

(Давоми 2-бетда.)

Эпиуроп

Пойтахтимизга германиялик кинотанқидчи, Коттбус халқаро кинофестивалининг директори жаноб Роланд Руст ташириф буюрди. Шу муносабат билан Киночилар уйида матбуот конференцияси бўлди.

— Шу йилнинг ноябр ойида Германиянинг Коттбус шаҳрида ўтадиган халқаро кинофестивалида Фарбий Европа ва Марказий Осиёнинг ўттизга яқин мамлакатини киномаъдалари иштирок этишди, — дейди Роланд Руст. — Анжуман ишти-

ХАЛҚАРО КИНОАНЖУМАНГА ЙЎЛЛАНА

роқчиларининг аксарияти мустақилликка эришган мамлакатлардир. Бу давлатлар кино санъати янги тараққиёт босқичини бошдан кечиряпти. Ўзбек киноси ҳам бундан мустасно эмас. Фестивалининг совриндор филмлари бошқа нуфузли киноанжуманларга йўлланма олади, Германия телевидениесида намойиш этилади. Ўзбек филмларининг мавзу кўлами ниҳоятда кенг, жанрлар ранг-баранглиги ҳам мени ҳайратда қолдирди. Бу ерга келгунга

қадар ўзбек киноси ҳақида тасаввурга эга эмасдир. Фильмлари танлаш жараёнида кўп таассуротлар олдим. Режиссёр Юсуф Розиковнинг «Аёллар салтанати», Юсуф Азимовнинг «Тонг отунча», Исмоил Эргашевнинг «Тош санам», «Буюк Амир Темура», Зулфигар Мусоқовнинг «Бомба» ва «Кичкина табиб» филмлари Коттбус фестивали учун танлаб олинди.

Феруза НОДИРОВА

БОЛАЛАР АДАБИЁТИНИНГ ДОЛЗАРЪ ВАЗИФАЛАРИ

28 июн кунин Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Болалар адабиёти кенгашининг навардаги йилги йиғилиши бўлди. Уюшма раиси Абдулла Орилов йиғилишини очиб, миллий ғоя ва мустақиллик мафкура-сини яратиб жараёни қизғин тус олган ҳозирги даврда сўз усталари, ёзувчилар, умуман, ижод аҳли зиммасидаги вазифалар, адибларимиз яратадиган янги асарларнинг бу жараёндаги ўрни ва аҳамиятига эътиборни қаратди. Хусусан, болалар адабиётида қалам тебратиб келадиган ижодкорларнинг баркамол ав-

лодини тарбиялашдаги бурч ва вазифалари масъулиятли эканлигини таъкидлади. — Кенгаш томонидан жойларда ёш авлод вакиллари билан кўплаб учрашувлар, ватанпарварлик ва она юртга муҳаббат, бадий сўз қадри, китоб ва китобхонлик мавзусидаги мулоқотлар ўтказиб келинаётган бўлса-да, эндиликда бу ишларни янада жонлантиришимиз керак, — деди Абдулла Орилов. — Айни пайтда бугун болаларимиз учун чоп этилаётган нашрлар саҳифаларида болалар адабиёти вакиллариномини эмас,

айниқса, машҳур адибларимизнинг тез-тез чиқишлари ҳам ниҳоятда зарурдир. Негаки, болалар адабиётининг тақдирини йирик сўз усталари учун ҳам асло бегона эмас. Болалар учун чоп этиладиган бадий ва дарслик китобларни яратиб жараёнда ҳам ёзувчиларимизнинг нашриётлар билан ҳамкорлиги ва фаоллигини кучайтириш талаб этилади. Дарҳақиқат, ҳомийлик йўли билан китоблар чоп этилаётганидан мамнун бўлишимиз керак. Бирок бир нарса — ҳомийлик маданиятини сақлашни, яъни саёз, юзакни китобларга

ЯНГИ АСР РАССОМЛАРИ

Бадий академия Кўргазмалар залида ёш рассомларнинг «Навқирон Ўзбекистон» деб номланган кўргазмаси очилди. Унда республикадаги рассомлик коллежи битирувчиларнинг асарлари намойиш этилмоқда. Кўргазма очилишида Академия раиси таниқли рассом Акмал Икромов ва бошқалар

сўзга чиқиб, XXI аср ўзбек рассомчилиги ишончли қўлларда эканлигини таъкидладилар. Еш рассомлардан Темир Аюпов, Юлия Холматова, Тоҳир Файзуллоев, Дилмурод Аҳмедов асарлари томошабинларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Ноҳир ТОҲИРОВА

Ёзувчилар уюшмасида

эмас, балки бадий жиҳатдан баркамол асарларнинг юзага чиқишига имконият туддириш мумкин. — Кенгаш раиси Сафар Барноев ва бошқа адиблар болалар нашрлари ва болалар учун чоп этилаётган китобларни улар қўлга етказиш, хусусан, болалар адибларининг вилотларга ижодий сафарларга чиқиши билан боғлиқ масалалар ҳақида фикр юритиб, тақлиф ва мулоҳазаларини билдирдилар. Болалар ёзувчиларининг китобларини чоп этириши иш-

ларини янада жонлантириш зарурлиги таъкидланди. — Йиғилишда ёш ижодкорларнинг аънавий Зоҳини ур-рашувларига тайёргарлик ҳамда уюшма аъзолари фаоллигини ошириш, шунингдек, асарлари айландириш китобхоналарга таниш бўлган истеъдодли ишларни уюшма аъзоларига қабул қилишга доир масалалар ҳам муҳимкама этилди. Ҳулом Мирзо, Фаҳриёр, Гулнор Шабодининг қизин, Рустам Мардинов, Искандар Раҳмон уюшма аъзоллигига қабул қилиндилар.

ЎЗБЕК ВА ТОЖИК – ИККИ ТИЛДА СЎЗЛАЙДИГАН БИР ХАЛҚ

(Боши 1-бетда.)

Иймоним комилки, Тожикистонда руй берган қарама-қаршилиқ ва зиддиятларнинг келиб чиқишига аслида бу ердаги муаммолар сабаб бўлган эмас. Улар ташқаридан келтирилган эди. Чунки, тожиклардек қўйна тарихга эга бўлган, дунёга буюк инсонпарвар мутафаккирлари берган халқ уруш оловини ёқишга қодир эмас. Бундай халқ одамларнинг ваҳшийлашаётганига, бир-бирининг ёстигини қуритаётганига, минглаб бегуноҳ ватандошларининг ўз бошпанасидан маҳрум бўлишига, тинч ҳаётининг бузилишига бефарқ қараб туролмайди.

Менинг фикримча, бундай аянчи воқеаларнинг содир бўлиши, аввало, собиқ иттифоқ тарқаб кетганидан сўнг унинг таркибига бўлган республикаларда бирмунча вақт давомида одамлар тушқунликка тушиб, ишонсизликка учраб, қандай яшашни, фарзандлари ва оилаларининг эртанги куни қандай бўлишини аниқ тасаввур қила олмаётганлиги билан боғлиқ.

Бундай мураккаб шароитда бутун масъулиятни ўз зиммасига олиб, одамларни тинчлантириб, халқни бирлаштириб, ягона тўғри йўлга бошлаш оладиган, жамиятда бошбошдоқликка, қонунбузарликнинг авж олиб кетишига йўл қўймайдиган миллат етакчисининг ўрни беқийёс аҳамият касб этади. Бундай пайтда ўзининг иззат-нафисидан бошқа нарса ни кўролмайдиган, фақат ҳокимиятга интилиш дарди билан ёнадиган, ўз манфаатини, гаразли мақсадларини халқ тақдиридан устун қўядиган турли сафсатабоз ва сохта дохилларни фож этиш гоят муҳимдир.

Мен Имомали Раҳмоновни улугмақом эъмоман. Лекин ҳақиқатни ҳолисона тан олиб айтиш керакки; Тожикистон ҳаётинида бугунги ижобий ўзгаришларга замин бўлган миллий ярашув жараёнларининг бошланиши айнан мана шу одамнинг сиёсат майдонига кириб келиши билан боғлиқ. Унинг тўғри йўлни топа олиши, турлича қараш ва эътиқодга эга бўлган кишиларни муромага келтириш олиш, бу борадаги сабр-тоқати ва иродаси жафоқаш тожик халқининг бугунги тинч ҳаётини таъминлашда муҳим омил бўлганини ҳеч ким инкор этолмайди.

Албатта, мен бу билан Тожикистондаги барча муаммолар ҳал этилди, демоқчи эмасман. Бунинг учун ҳали узок, машаққатли йўлни босиб ўтишга тўғри келади. Мана шу фикрга алоҳида эътибор беришингизни истар эдим.

Ишонманки, Тожикистон раҳбарияти ва жамоатчилиги мамлакатда қарор толиб бораётган тинчлик ва барқарорликни сақлаб қолиш учун барча зарур чора-тадбирларни кўради. Энг муҳими, бугунги кунда иқтисодий тиклаш, унинг барқарор ва изчил ривожланишини таъминлашга қаратилган мақсад ҳамда вазифалар аниқ белгиланган дастур ишлаб чиқилмоқда. У Тожикистондаги барча сиёсий қўнлар ва ҳаракатларни бирлаштирадиган, мамлакатнинг барча ҳудудларини, айниқса чекка туманларни ривожлантиришни кўзда тутидиган умумий тараққиёт дастуридир.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, Ўзбекистон халқи Тожикистонда бошланган тинчлик, барқарорлик, тикланиш ва ривожланиш сиёсатининг амалга оширилишидан ҳаммадан ҳам кўпроқ манфаатдордир.

Азиз биродарлар! Бизнинг халқимиз бошингизга қулфат тушган энг оғир қўнларда сизларнинг дардингизга шерик бўлиб яшадим. Тожикистон халқига биринчилардан бўлиб ёрдам қўлини чўзган ҳам айнан Ўзбекистон бўлганини тарих ҳеч қачон унутмайди.

Шуни эслар эканмиз, беихтиёр буюк Рўдакийнинг

**Ҳеч шоди нест андар ин жаҳон,
Бехтар аз дийдори руйи дўстон, —**

деган ўлмас сатрлари ёдимизга тушади. Шарқнинг улуг мутафаккири битган бу сатрларни изохлаб ўтиришга ҳожат бўлмас керак, деб ўйлайман. Фурсатдан фойдаланиб, буюк Камол Хўжадий айтган равоқ бир ҳақиқатни ҳам такрорлашни истардим:

**Роҳ паймуд баса дар талаби дўст,
Дўст дар хонаву мо гирди жаҳон гардидем.**

Яъни, шоир, эй Камол, дўст излаб, кўп йўлларни босиб ўтди, холбуки, дўст ўз уйимизда экан-у, биз уни излаб, беҳудага жаҳонни кезиб юрган эканмиз, демоқда. Чўқур маъноли бу сўзларни халқларимиз тақдирга боғлаб айтадиган бўлсак, Оллоҳ таолонинг ўзи бизларни азалдан дўсту биродар қилиб яратган. «**Эн қўшнинг — жон қўшнинг**» деган ҳикмат айнан мана шу яқинлиқни назарда тутиб айтилганига ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Икки биродар халқ ўртасидаги дўстлик, иноқлик ҳақида гап кетар экан, буюк боболаримиз — Алишер Навоий ва Абдурахмон Жомийнинг бу борадаги ибратли фаолиятини алоҳида таъкидлашдан ўтмайлик. Чунки маслак-муддаоси бир бўлган бу зотларнинг ҳаёти биродар халқларимиз ўртасидаги боқий дўстликнинг ёрқин тимсолидир.

Алишер Навоий Абдурахмон Жомийни замонасининг энг комил сиймоси, яхшиларнинг яхисиси, ҳақиқат сари бошлаб борувчи устоз, ўз қалбининг қибласи деб улуглаганини барчамиз яхши биламиз.

**Ул сафо аҳли пок фаржоми,
Покфаржом пок фар Жомий,
Ул яқин сори дастгир манга,
Қиблаву устоду пир манга.**

Азиз дўстлар, бир ўйлаб кўралик, буюк ўзбек шоирининг мана шу тўрт қатор шеърда ишлатилган сўзларнинг неча фоизи ўзбекчаю неча фоизи тожикча? Қани, айтинг, икки халқ вақилига ҳам бирдек тушунарли бўлган бу сатрлар маданиятимизнинг муштарак илдиэлари нақадар тэрранлигидан яна бир бор далолат бермайдими?

Ўз навбатини, ҳазрат Жомий ҳам Алишер Навоийни буюк инсон, буюк дўст сифатида беҳад қадрлаб, унинг беназир истеъдодига тасаннолар айтганига тарих гувоҳ:

**Ба туркизабон нақше омад ажаб,
Ки жодудамонро бувад мўхри лаб.
Зи чарх офаринҳо бар он қилк бод,
Ки ин нақши матбўъ аз қилк зод.**

Яъни: **Туркий тилда доғи келди ажаб,
Ҳатто сеҳрларлар боғладилар лаб.
Бундай ёқимли нақш туширган қалам
Бошига офарин ёғдирсин олам.**

Бизнинг минг-минг йиллар давомида ёнма-ён, биргаликда кечирган ҳаётимиз халқларимизни, уларнинг урф-одатлари, тили, маданиятини шу қадар яқинлаштириб юборгани, ҳақиқатан ҳам, **Ўзбек билан тожик икки тилда сўзлайдиган бир халқдир**, дейишга ҳамма асосларимиз бор.

Атоқли ўзбек шоири Фахур Ғулум бу ҳақда шундай ёзган эди:

**Яқин куда-қудагай, қадим-қадимдан буён,
Бирининг ўғли — тожик, келини — ўзбек қизи.
Отаси — фарғоналик, онаси — аз Бадахшон,
Она тилиси — тожик, аммо ўзбекдир ўзи.**

Бу фикр тожик халқининг машҳур шоири Боқи Раҳимзода мисрларидида шундай жаранглайди:

**Фарқи ҳама мардумони дигар осон,
Аммо ману ту шуда чунон ҳам наздик.
Бинанда чунин суол орад ба мийён,
Эй, жўра, биғў, ту ўзбеки ё тожик.**

Яъни: бошқа одамлар ўртасидаги фарқи ажратили осон, лекин сен билан мен — ўзбек билан тожик шўнчалар бир-биримизга яқинимизки, кўрган киши: «**Эй жўра, сен ўзбекмисан ёки тожикмисан?**» деб сўрайди.

Нафақат ўзбек халқининг, балки тожик халқининг ҳам севишли шоирига айланиб кетган Абдулла Орипов эса,

**Дўсту қардошдир азалдан ўзбегим тожик билан,
Иккиси бир байт газалдан ўзбегим тожик билан, —**

деб бутун халқимиз дилидаги эзгу туйғуларни ифода этади.

Кўриб турганингиздек, ушбу мисоллар доғимизда аж-доғларимизнинг бизни бир-биримиздан асло ажратиб бўлмадлиги ҳақидаги фикрларига гоят ҳамоҳангдир. Демоқчиманки, Яратганининг ўзи бизга яхши кунда ҳам, ёмон кунда ҳам доимо бирга бўлишдек ибратли тақдирни равоқ кўрган.

Хурматли дўстлар!

Кези келганда яна бир масалага тўхталиб ўтмоқчиман. Биз маданият, адабиёт ва санъатнинг янги жамиятни барпо этиш ва уни тараққий эттириш борасида бугунги кунда тутадиган ўрни ҳамда аҳамиятига ҳамма вақт ҳам етарлича баҳо бераётганимиз йўқ.

Мен бу ўринда маънавий ҳаёт ва маънавий қадриятларнинг беқийёс аҳамияти ҳақида тўхталмоқчиман.

Ғоҳида, бугунги гоётда мураккаб даврда инсон учун моддий бойлик муҳими ёки маънавий бойлик муҳими, деган баҳс-мунозаралар туғилиб қолади.

Мен масалани бу тарзда қўйиш ҳамда муҳокама қилиш

ўринсиз ва бефойда, деб ўйлайман. Чунки, ишончим комилки, маънавий, маданий бойликларни қадрламайдиган инсон ва жамият маънавий таназзулга маҳкумдир. Бундай халқнинг ва жамиятнинг келажаги йўқ. Мен тараққийга нисбатан доим мана бундай ўхшатишни қўлашни ўринли деб ҳисоблайман: моддий ва маънавий бойлик — юксак парвозга шайланган қўшнинг қўш қанотидир. Табиийки, битта қанот билан парвоз қилиб бўлмайди.

Тўғри, бугунги кунда айрим қийинчиликларни бошдан кечираймиз. Маданият, санъат, таълим-тарбия каби ҳаётий зарур соҳалар эҳтиёжини қондириш, уларнинг ривожини таъминлаш учун баъзан маблағ топилаётган қоялти. Бироқ, биз, ўзбекистонликлар, ҳар қандай қийинчиликларга қарамай, маданиятни ривожлантириш, таълим-тарбияни юксалтириш, санъатни раванк топтириш учун зарур маблағ топиш керак, деб ҳисоблаймиз.

Ўйлайманки, Ўзбекистонда бу борада улкан ишлар амалга оширилаётганидан хабарингиз бўлса керак.

Мен айниқса таълим ҳусусида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман. Биз янги ҳаёт, демократик тамоийиларга, бозор иқтисодиётига асосланган мутлақо янги тузумни барпо этмоқдамиз, эркин фуқаролик жамиятини шакллантиряймиз.

Умр кўз очиб юмгунча ўтиб кетади, афсуски, биз буни сочинмига оқ оралаб, ортда қолган йиллар энди сира қайтиб келмаслигини ҳис эта бошлагандан сўнггина тушуниб етамиз.

Келинг, биргаликда ўйлаб кўрайлик, 1991 йилда туғилган болалар бугун ўн ёшга тўлиб, аллақачон мактабда ўқимокда, 1991 йилда биринчи синфга борган болалар эса мактабни тамомлаш, янги, мустақил ҳаётга қадам қўйиш арафасида турибди.

Биз учун уларнинг ана шу ҳаётга нафақат билимли, балки ҳар томонлама мустақил фикрга эга бўлган муносиб инсонлар бўлиб кириб келиши ниҳоятда муҳимдир. Шу маънода, ёшларга қандай тарбия берилмоқда, мактаблар ва олий ўқув юртиларида қандай дарсликлар ва китоблардан фойдаланилмоқда, деган масалалар бугунги кунда беқийёс аҳамият касб этади. Уларни доимо диққат-эътиборимизда тулмоғимиз лозим.

Шунинг учун ҳам бизда ҳозирги кунда одамларнинг дилдан чўқур жой олиб, эзгу мақсадга айланиб кетган «**Фарзандларимиз биздан кўра қучли, доно, билимли ва албатта бахтли бўлишлари шарт**» деган тамоийил бор.

Бу вазифани амалга ошириш нафақат давлат раҳбарининг, балки барча ота-оналарнинг, бутун жамоатчилиқнинг муқаддас бурчидир.

Ишончим комилки, XXI асрда қайси миллат қучли интеллектуал салоҳият ва бойликка эга бўлса, уша миллатгина фаровон ҳаётга эриша олади. Дунёдаги энг самарали ва ишончли сармоа — бу таълим-тарбия тизимига сарфланган маблағдир, дейилиши бежиз эмас. Бундай эзгу мақсад йўлида, келажакни кўзлаб қилинган иш сарф-харажатларни қоплаганина қолмай, миллатнинг илм-зиё салоҳиятини юксалтиришда мисли қўрилмаган ижобий натижаларга, бир сўз билан айтганда, илм-фан соҳасида юксак кўтарилиш — «портлаш» эффектига олиб келади.

Шу сабабли Ўзбекистонда 2005 йилгача мўлжалланган Қадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурни амалга ошириш жараёни жадал сурятлар билан давом этмоқда. Дастурга кўра, мана шу вақт ичиде ёшларга замонавий стандартлар асосида таълим берадиган 1800 га яқин академик лицей ва касб-хўнар коллежи қуриб битказилади, кўплаб мактаблар ва олий ўқув юртилари қайта таъмирланади.

Ўзбекистонда таълим-тарбиянинг энг қўйи босқичи — болалар боғчасидан бошлаб, халқаро андозларга мувофиқ бакалавр ва магистрлар тайёрлашгача бўлган жараёни ўз ичига олган улзқисиз таълим тизими жорий этилган.

Биз ўн бир йиллик таълим-тарбия тизимини давом келиб, ўн икки йиллик таълим тизимига ўтгандим. У икки босқичдан иборат. Биринчи босқич тўққиз йиллик умумий таълимни қамраб олади. Иккинчи босқичда эса фарзандларимиз ўзининг билим даражаси, интилиш ва қўбилиятга қараб, академик лицей ва касб-хўнар коллежларида муайян ихтисослар бўйича уч йил билим олади.

Мамлакатимизда ташкил этилган «Умид» ва «Устоз» жамғармалари грантларига кўра олий ўқув юртиларида ўқиётган юзлаб талаба ва битирувчилар, педагог-олимлар АКШ, Германия, Франция, Буюк Британия, Япония каби дунёнинг илгор мамлакатларида тахсил олмақда.

Биз тожик биродарларимизни бу соҳадаги ўз тажрибамиз билан таништиришга, агарда сизларда қизиқиш уйғотса, бундай дастурни Тожикистонда ҳам амалга оширишда ёрдам беришга тайёрмиз.

Азиз биродарлар! Ижозатингиз билан Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасидаги муносабатларнинг ҳозирги аҳволи ва истиқболлари ҳусусида ҳам тўхталиб ўтсам.

Биз Тожикистон Президенти Имомали Раҳмонов билан кеча бўлиб ўтган учрашувимизда бу масалаларни, айтиш мумкинки, ҳар томонлама чўқур муҳокама қилдик. Биз Афғонистонда 20 йилдан ортиқ давом этётган биродарқушлиқ урушининг мамлакатларимизга, бутун минтақамизга салбий таъсири ва таҳдиди тўғрисида атрофлича фикрлашиб олдик.

Токи афғон муаммоси ҳал этилмас экан, минтақамизда кескин вазият кўчаиб бораверади, бу эса мамлакатларимиз тараққийга тўқинлик қиладиган катта хавф-хатардир. Афғонистон ҳозирги кунда гиёҳванд моддалар ишлаб чиқариладиган улкан ҳудудга, халқаро террорчилик ўчоғига айланиб қолди. Бу борадаги кўпроқувчилик ҳаракатлари Марказий Осиё минтақасидан ташқарига ҳам ёйилиб бормоқда.

Афғонистонда кураш олиб бораётган қарама-қарши томонлар ўртасидаги зиддиятнинг кўчаишида ўзларининг геополитик манфаатларини кўзлаб ҳаракат қилаётган айрим давлатларнинг таъсири сезилиб турибди.

Музокаралар Ўзбек-тожик муносабатларини янги босқичга кўтариш борасида ҳар икки томонда ҳам қатъий интилиш мавжудлигини кўрсатди. Мен бу ўринда халқларимизни янада яқинлаштиришга қаратилган Абдий дўстлик шартномасининг имзоланганини алоҳида қайд этишни истардим.

Қадрли дўстлар! Ҳаёт бир жойда тўхтаб турмайди. Шу боис, менинг назаримда, бугун биз сизлар билан бир қатор муҳим масалаларни ҳал этишга эътибор қаратишимиз лозим:

Биринчидан, икки томонлама ҳамкорлигимизнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш, уларни халқаро андозлар ва меъёрларга мувофиқ ҳолга келтириш.

Иккинчидан, давлатларимизнинг ҳўжхалик юритувчи субъектлари ўртасидаги илгари, маълум вақт узилиб қолган алоқаларни тиклаш ва мустаҳкамлаш. Яъни қорхоналаримиз ўртасидаги самарали ва оқилона кооперация муносабатларини қайтадан йўлга қўйиш.

Бу вазифани амалга ошириш учун, назаримда, Тожикистон ўз иқтисодий ривожланишининг энг муҳим устувор йўналишларини аниқ белгилаб олиши гоят муҳимдир. Айтмоқчиманки, Тожикистон ўз иқтисодий сиёсатини амалга оширишда айнан қайси тармоқларни, қандай ишлаб чиқариш соҳаларини тез сурьатлар билан ривожлантиришга эътибор беради? Шуни аниқ белгилаб олишимиз керак. Агар мана шундай дастур ишлаб чиқилса, уни рўёбга чиқаришда биз ҳар томонлама ёрдам беришга тайёрмиз.

Учинчидан, савдо-иқтисодий муносабатларни ривожлантириш билан бирга, маданий-маърифий алоқаларни йўлга қўйиш ва кенгайтириш. Халқларимиз тарихидаги янги мустақил ривожланиш жараёнида мамлакатларимиз ҳаётида кўп ўзгаришлар рўй берди. Бу борадаги тажриба ва ютуқлар ҳақида ахборот алмашуви ҳам халқларимиз ўртасидаги ўзаро ишончнинг мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Шу муносабат билан Тожикистон Республикасига Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси дастурларини уза-тиш, шунингдек, Ўзбекистонда ўзбек, тожик ва рус тилларида нашр этилаётган босма махсусотларни эркин тарқатишни йўлга қўйиш мақсадга мувофиқдир. Ва аксинча, бизнинг мамлакатимизда ҳам Тожикистон телевидениеси дастурлари, газета ва журналлари, ахборот материалларининг эркин тарқатилишига эришиш керак.

Ўзбекистон Республикаси Тожикистондаги ўзбек мактаблари ёрдам беришга алоҳида эътибор билан қарамокда. Шу мақсадда бу мактабларга зарур дарсликлар, ўқув-уқубий қўлланмалар юборилмоқда. Шунингдек, тожик-ўзбеки ўқитувчилар мамлакатимизнинг етакчи ўқув марказларида малака оширимоқда.

Ишончим комилки, нафақат юқорида зикр этилган масалаларни, балки кундалик ҳаёт олдимиизга қўяётган бошқа турли муаммоларни ўз вақтида ҳал этиб бориш икки томонлама ҳамкорлигимизни янги босқичга кўтарди, дўстлигимизни янада мустаҳкамлайди.

Сўзимнинг ниҳоясида, азиз дўстларим, биродарларим, ўзбек халқи номидан сизларнинг барчангизга, бутун қонқардош тожик халқига фаровонлик ва бахт-саодат тилайман. Мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги абадий дўстлик ва ҳамкорлик эса ана шу эзгу интилишларимизнинг, орзу-умидларимизнинг мустаҳкам пойдевори бўлиб қолсин.

Эътиборингиз учун раҳмат.

(Боши 1-бетда.)

«Мулоқот» ва «Эски мачит» театр-студияларидан ташқари Қозоғистон Давлат ёшлар ва болалар театри, Шайх Камол Хўжадий номидидаги Хўжанд мусиқали драма ва комедия театри, Қирғизистондаги «Тўнғуч» театри ижодий жамоаларининг ҳамда Германиядаги «Театр ан дер рур» театри иштирок этди.

Театр учрашувлари мезбонлар — Муллаўйчи Тошмухамедов номидидаги Қашқадарё вилоят мусиқали драма театрининг Х. Хурсандов асари асосида «Бир ўйлаб кўрай-чи» номли мусиқали фарси билан бошланди.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби М. Равшанов санъатлаштирган бу спектакл оила, ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабат, меҳр-оқибат, қадр-қиммат каби ахлоқий масалаларга бағишланган.

Ортимизда ва хорижий мамлакатларда доврақ қозониб бораётган «Мулоқот» театр-студияси ўзининг «Гуля + Эдик» спектакли билан меҳмонлару оддий томошабинларнинг ҳам қалбини ларзага солди. Атоқли қирғиз драматурги Мар Бойжиев пьесаси асосида режиссёр А. Абдуназаров томонидан қўйилган бу спектакл ординувал режиссураси, ижро услуби, ўзига хос сахна безаклари, асар воқеаларига монанд мусиқалари билан фестивал қатнашчилари олқишига сазовор бўлди.

Шундан кейин Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Наби Абдурахмонов раҳбарлигидаги Ёшлар театрининг Л. Толстой асари асосидаги «Холстомер» («Бир от қиссаси») спектакли барчани янада қаттиқроқ ҳайқонга солди. Бунисини энди бугунги ўзбек театр санъатининг яна бир катта ютуғи, десак хато бўлмас. Зеро, бу машҳур асар асосидаги спектакл анъанави мураккаб ва «хазми оғирроқ» туюлса-да, ўзининг чўқур драматизми, нозик психологик ҳолатлари, энг асосийси, Толстойга хос фалсафий гоёсию ечимини билан ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди. Навбатдаги томоша — Й. Охунбоев номидидаги республика Ёш томошабинлар театрининг «Учар табиб» спектакли кўпчилик томошабинларга озми-кўпми таниш.

Француз адиби Ж. Мольер асари асосида драматург Ш. Бошбоек томонидан «Ўзбекана» талқин этилган бу кўвонк томоша театрининг бош режиссёри, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Олимжон Салимов раҳбарлигидаги ижодий жамоа катта имониятларга эга эканлигини яна бир қарра тасдиқлади.

Назаримда, Қаршидаги фестивал бир хил

ТЕАТР УЧРАШУВЛАРИ ДАВОМ ЭТАДИ

Роберто ЧУЛИ, («ТЕАТР АН ДЕР РУР» театрининг бадий раҳбари, актёр ва режиссёр);

Кўндан бери юртингизга мафтўнман.

Бунинг яна бир бошқа сабаби ҳам бор. Менда бу қадимий ўлқанинг театр санъати, айниқса, «Мулоқот», «Эски мачит» каби ижодий жамоаларнинг ёш санъаткорлари катта қизиқиш ва умид уйғотади.

Бу йилги фестивал ҳам ана шу умиддан оқибат бораётганидан дарак берди.

Театр санъати фақат изланиш, изланиш билангина тиржиқ. Акс ҳолда ўтинчи томошалар (мен уларни том маънодаги спектакллар дебўлайман) айланиб қолади ёки санъат сифатида ўзини оқламайди ва охири-оқибат инқирозга юз тутади.

Аммо мен Қаршида кўрган спектакллар, ўзбекистонлик, қирғизистонлик, қозоғистонлик ва тожикистонлик санъаткорларнинг изланишларини интилишлари театр санъатининг бу мамлакатлар ҳаётида алоҳида ўрин эгаллаб бораётганини кўрсатади.

Ҳақиқат шундай бўлиб қолишини орзу қиламан. Ўзбекистонлик барча театр арбобларига ва сахна санъати муваффақиятлар тинчлик, омонлик ва ижодий муваффақиятлар тилайман. Театр ҳаммиса сизлар билан!

Масалан, Қаршидаги «Эски мачит» театр-студиясида туркманистонлик режиссёр Алиёқули Хўжақулиев санъатлаштирган Ж. Байрон асари асосидаги «Кобил ва Хобит» спектакли шу маънода барчани ҳайратга солди. Уртада худди боқс майдончаси янглик қичкингина сахнага опнок булутлар мисоли пахта тушган. Сирли мусика. Сеҳрли нур. Гап кам. Кўп холатлар ўз инфодалари, мусика ва хатти-ҳаракатлар орқали ифода этилади.

Худди ана шундай «эксперимент»чи Тожикистоннинг Шайх Камол Хўжадий номидидаги Хўжанд мусиқали драма ва комедия театрида истеъдодли ёш режиссёр Борзу Абдуразақов томонидан санъатлаштирилган «Қапаланинг туши» (М.Зулфиров асари) спектаклида ҳам кўрғак, Марказий Осиё театрларида ҳозирги замон жаҳон театрларининг энг янги таш-таш аъёнларига ижодий ёндошиш юз кўрсата бошлаганига амин бўлдик.

Фестивалга тақдим этилган Қозоғистон ёшлар ва болалар Давлат драма театрининг Б. Римова асари асосидаги «Қўллар ичиде ёлғизлар» спектакли эса ахлоқий-маънавий масалаларга бағишланган бўлиб, нозик ва мураккаб инсоний туғилар ниҳоятда маҳорат билан талқин этилган. Уни режиссёр Булат Атабоев санъатлаштирган.

Қирғизистонлик санъаткорлар ихросидаги «Тамму» спектакли эса янада бошқача. Ёш режиссёр Нурлан Абдикодиров кўйган бу асар машҳур ёзувчи Чингиз Айтматовнинг «Асрга татиғулик кун» романи оҳанглирида яратилган. Режиссёрнинг таъкидлашича, бу асарнинг турли-туман талқинлари кўп. Аммо у, бу асарни янгича, ўзига хос тарзда олиб чиқишга уринган. Яъни «такрор»дан, аънавийликдан қочган. Маълумки, чинакам санъат айнан ана шу нуқтада туғилади.

Фестивал меҳмони — Германиянинг «Театр ан дер рур» театри томонидан намойиш этилган «Қутилма соғва» спектаклини том маънодаги «ўқув қўллан-

Хосият РУСТАМОВА

БУ ЙЎЛЛАРДАН КИМЛАР ЮРМАГАН

ЧАҚМОҚ

Чақмоқдан ўрганса бўлар яшашни, Қандай ашмоқни ўргатар чақмоқ.

Узоқ яшамайди... Яшагани шу — Мангулик рамзи бор оний чоғларда

ШОҒЛАР

Қанча кўтармайлик бошларимизни — Кўкка етмаслигин билади тоғлар.

У бизни узоқдан кузатар ғамгин, Кўнглимизга солиб турфа яшиллик.

Балки... Соғинади юрагинг, Аммо мендан кўзларинг хафа.

Мен анчадан буён бундай рост туйғули шеърларни ўқимаган эдим. Юракдаги оғриқни қоғозга кўчириш

Хосият, шеърнинг азоби умрлик азоб эканлигини ҳозирданок тушуниб етишингизни жуда-жуда истардим.

Усмон АЗИМ

ЮРТИМ

Сўқмоқлари кўёш томон, Ой томон чопган, юртим. Тупроғидан авлиёлар

Ўшаб турган ботирларга Бу тоғлар ҳам адирларга

Кувнаб, айтган байтларимдан, Кумрилари лабларимдан,

ТЕРМИЗ ШАБНИҒА

Икки минг беш юз йиллар йўл юрсам, Яна шунча йиллар дашту чўл юрсам,

Доролардан қовуш қолган ерлар бу, Искандардан товуш қолган қирлар бу,

Қолур эди тарих балки етимроқ, Тешиктошу қушонлардан олдинроқ,

Мен сўйлайин нур сочган қаламлардан, Хадис айтган гиёҳлар, шабнамлардан,

Сени ёпон билгай, араб билгайдир, «Термиз» десам кувнаб, яйраб билгайдир,

Баҳор чоғи қақчиллик осмонларинг, Гуддиргай лек қасру майдонларинг.

Мен шеъримни ўрамадим мунғларга, Баринг тўлсин ўғил-қизлар — гулларга.

КЕҲИЛИ ҚАҲИЛИ

Тоғлар қаён, сувлар қаён, Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Гир айланар чархи фалак, Қанча куну тунлар ҳалак,

Ёзлар қаён, кузлар қаён Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Кимларнидир армонлари Шафқатларнинг авлонлари.

Йиллар кетарлар зорланиб, Диллар қолар озорланиб,

Сирожибдин САЙИД

Севгининг Севингү Сафоси

Мижгонларингда минг фиғон, Қолгайму хусинингдин нишон?

Очгил кўзинг, эй, одами, Умри равонинг ҳар дами,

Охир шукр қил бориға, Рағбатлари, рафторига,

Дил қонидан чоғирлари, Ўтгай замин шоирлари.

БОҒДА

Анор юзларингга Не бўлди, анор? Сенга ким бунчалар

Олди, шафтоли? Гилос лабларингдан Ким ўпди, тилос?

ҲАҲИНИНГ РОСИМ

Бунчалар гўзалсиз, жон қизлар, Нафосат сизга жом тутади.

Ўтгайдир назокат, ибо ҳам, Бул қаро зулфларнинг шамоли,

Қолмассиз шундайин шод, хандон, Бор ҳали ранж ила озорлар.

Бу дамлар барчаси ёлғончи, Гарчи капалаклар тўтгайдир.

Бунчалар муваққат ва фойи Севгининг севинчу сафоси.

Менинг шеъримга ҳам ишонманг, У балки бир ыпроқ, бир хазон,

Эҳтимол бахт бордир бус-бутун, Ва лекин тўй ўтар, ўтгай ҳайит ҳам.

ЎҒЛИМГА ИСМИНИ ҚЎЙГАНМАН

ЭҒНОМА

миз. Тумонат одам. Ҳатто билети бўлса-да, кўчада қиролми қолганлар ҳам оз эмасди.

тақлини кўришни истаганларнинг сон-саногини айтқ. Театр аҳлининг тили билан айтганда

ахир, республиканинг эътиборли наҳрида танқид қилиб чиққандин кейин ким унга қарши борар олар эди.

Бундай ўйлаб қараганда, асарда гоёсизлик йўқ эди, турмуш лаҳзалари, оила мижозлари, муҳаббат ва садокат масалалари, турмуш тарзинидаги иқир-чиқирлар маҳорат билан ёзилган қизиқлиқ, ҳаётий, замонабоп спектакл эди.

Баҳром Раҳмоновнинг баъзан соқин, баъзан фожевали ҳаёт йўли, турмушининг барча аҷиб-чўқуқларига бардош берди, республикамизнинг маданий-маърифий ҳаётида қилган хизматлари беқиёсдир. Мен унинг бахтли-саодатли кулларида, оғир даҳларда ҳам бирга, ҳамдард бўлганман. Урда ёнидаги кичкина паस्ताкни уйда бегоб бўлиб ётган чорларидан қўрганман. Унга эътиқод қўйганман, устоз-мураббий деб қўл бергандим. Ушга кезлари тўғилган биринчи ўғлимнинг исминини ушга олишдан инсонга ўхшасин, деб Баҳром қўйганман.

Баҳром Раҳмонов элим деб, юртим деб тинимсиз меҳнат қилди. Аммо оғир йилларда ортирган юрак хасталиғи туфайли 48 ёшида, айни куч-қувватга тўлган чоғида ёруғ дунёдан кўз юмди. Аммо ажойиб адиб, журналист Баҳром Раҳмонов ўш ҳаётида кўп саховатли ишлар қилди, ўчмас из қолдирди.

Мақсуд ҚОРИЕВ

ФАКУЛТЕТ ТҶИИ

Ўзбекистон Миллий матбуот марказида Жаҳон тиллари университети Халқаро журналистика факултети ташкил этилганининг бир йиллигига бағишланган анжумани бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Аҳмадхон Мелибови йилгиланлари байрам билан қўлар экан, мамлакатимизда оммавий ахборот воситаларига эътибор йилдан йилга кучайиб бораётганини таъкидлади.

Миллий матбуот маркази раҳбари А. Карим аъло баҳоларга ўқитган, кундалик матбуотда мақолалари билан қатнашаётган, жамоат ишларида фаол талабаларга мукофотлар топширди.

Жаҳон тиллари университети ректори, профессор Ж. Бўронов ўз сўзида ўтган бир йил давомида Халқаро журналистика факултетига амалга оширилган ишлардан қониқиб ҳосил қилганини изҳор этди.

Факултет талабалари ўзлари танлаган касбга садоқат, адолат, халқ манфаатлари ҳимоячиси бўлиш учун қасамёд қилдилар. Қалб сўзларини турли тилларда ифода этдилар.

Анжумани ташкил журналист Сайди Умиров бошқарди.

Баҳром Раҳмоновнинг асли касб-кори ҳуқуқшунос эди. Тошкент юридик институтини тамомлагач, шу олийгоҳ аспирантурасида таҳсил қўрди.

Хуллас, қонли урушнинг барча жабру жафоларини кечиб, 1946 йили Тошкентга қайтиб келган Б. Раҳмонов дастлаб Туркистон ҳарбий округида прокурор ёрданчиси, кейин ташқи ишлар вазирлиги бўлим бошлиғи ва ниҳоят, замонанинг заили билан «Қизил Ўзбекистон» газетаси тарғибот бўлимига мудир этиб тайинланди.

1949 йили баҳор ойлари эди, бир мақола битиб, юрак юзиб «Қизил Ўзбекистон» газетасига қолганман. Ушга кезлари мен Тошкент юридик институтининг аспирантурасида

ўқир эдим. Ёзган авторефератим устозим, катта ҳуқуқшунос олим Отабой Ошиновга минг ўқиб бўлибдим.

Баҳром Раҳмоновга йилгитаннинг мақоласига сиз ҳам бир кўз югуртириб бера-сизми, — деб қолди Абдураҳмон ака.

Баҳрим чопиб, мудир ҳам мақолани эътибор билан ўқиб чиққан, кутлимаганда:

— Сиз газетани ишлайсизми? — деб қолди. Кейин: «Нима дейсиз?», дегандек Абдураҳмон акага мурожаат этди.

Баҳром Раҳмоновнинг сиёсий иқтисод, тарих, маданий-маърифий масалалар бўйича ёзган публицистик мақолалари биз ишлар учун ўрнатқ бўларди эди.

1949 йили баҳор ойлари эди, бир мақола битиб, юрак юзиб «Қизил Ўзбекистон» газетасига қолганман. Ушга кезлари мен Тошкент юридик институтининг аспирантурасида

ижод билан машғул бўларди. Ёдимда, баъзан иш юзасидан унинг хузурига кириб қолсам, столданидаги бир даста қоғозларни синчковлик билан кўриб ўтирган бўларди.

Баҳром Раҳмоновнинг сиёсий иқтисод, тарих, маданий-маърифий масалалар бўйича ёзган публицистик мақолалари биз ишлар учун ўрнатқ бўларди эди.

Баҳрим чопиб, мудир ҳам мақолани эътибор билан ўқиб чиққан, кутлимаганда:

1949 йили баҳор ойлари эди, бир мақола битиб, юрак юзиб «Қизил Ўзбекистон» газетасига қолганман. Ушга кезлари мен Тошкент юридик институтининг аспирантурасида

ижод билан машғул бўларди. Ёдимда, баъзан иш юзасидан унинг хузурига кириб қолсам, столданидаги бир даста қоғозларни синчковлик билан кўриб ўтирган бўларди.

Буюқ Бобурийлар сулоласи даврида яшаб ижод этган хиндистонлик туркиёйи шоирлар адабий меросини тадқиқ ва таҳлил қилиш, муайян изланишларга қарамай, ҳамон шарҳунослик ва адабиётшунослик соҳасидаги нисбатан кам ўрганган соҳа бўлиб қолмоқда.

ТАДҚИҚОТЛАР ИЗЧИЛЛАШУВИ ЗАРУР

чиллашувиға янада яхши имкониятлар яратиши мумкин. Лекин бевосита маъруз топилмалар устида ишлашга киришишдан аввал, хинд кўлёмза фондларидаги туркий кўлёмзаларнинг аксарияти-ни тилини пухта билмаган котиблар кўчиришгани

ганидек, ҳақиқий шоир ва ёзувчининг асари гоёвий, тарбиявий, маърифий аҳамиятга эга бўлиши керак. Юксак гоё ва чўқур мазмунни гўзал бадиий шаклда бера олган асарларгина ҳақон адабиёти

Хуллас, Хиндистон туркиёйи шоирларининг адабий меросига асос бўлган XV-XIX асрларга оид кўлёмза манбалар, ўзининг бадиий ва илмий-тарихий қиммати билан, том маънода ижодкор туркий ҳамда хинд халқлари таваққурийнинг махсулидир.

НОҲИДДИН НИЗОМИДДИНОВ, Филология фанлари номзоди

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги, «Ўзбектеатр» бирлашмаси ва Мўқимий номидаги Ўзбек давлат мусиқий театри жамоаси Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Зулайхо Бойхоновага волида мухтарамаси

ДОНО ҳақ вафоти муносабати билан чўқур таъзия изҳор этдилар.

Биз курашнинг қайси тури ҳақида ўйламайлик, даставвал, хаёлимизга Пахлавон Маҳмуд ҳазратлари келайди. Ул зоти шарифини бир қанча рубойларида курашнинг моҳияти бе-восита бадий тафаккур орқали бетакрор бир тарзда очиб берилган:

**Доно оёқ остидаю нодон бошда,
Е раб, бу фалакни остин-устин қил сен.**

Дарҳақиқат, ҳар бир одам ўзига хос бир оламдир. Бу оламда ҳамма ҳам барча ҳислатлар ўз ўрнида бўлавермайди. Бу ҳислатлари ўз руҳиятимизда барқарор қилиш учун ти-нимсиз кураш олиб бормоғимиз лозим. Жисмоний кураш мана шу руҳий курашнинг зоҳирий бир машқидир, шунинг учундир, мозийда кўпгина алломалар зўр курашчи бўлганлар, кураш сабоқлари эса, деярли барча Шарқ мамлакатларида ибодатхоналарда олиб борилган. Зеро, инсон ўз нафсини тийиш эвазига ўз вужудини иродасига бўйсиндира олиши ҳам ўзига хос бир ибодатдир.

— Жисмоний тарбия институтида ўқиб юрган кезларимда бир нарсга эътибор берганман, — дейди Ўзбекистон дэ-до федерациясининг вице-президенти, Хоразм вилояти дэ-до жамғармасининг раиси, спорт устаси Худойберган На-флуллоев, — биз спортчиларга, ақлий таълим ўқув даргоҳларида ўқиётганларга қараганда, бундайроқ бир тоифа деб қарашарди. Ҳол-буки, бизлар ҳам олий ўқув дастуриимиз бўйича белгиланган фанларни ўқир, махсус олий ўқув даргоҳлари учун кўзда тутилган жисмоний тарбия соҳасидаги ҳам назарий, ҳам амалий таълимни ўзлаштирар, қолавер-са, ўзимиз севган бирон-бир спорт тури билан шугулланардик.

Хамманинг ақли етса-да, жисмоний ва ақлий тарбия ўртасида «хитой девори» кўтарилганди. Спорт бошқа фанларга, бошқа фанлар жисмоний таълимга гўё змидан «кўа олайтириб» қараш шартдек эди.

(Шу ўринда беихтиёр ўзимнинг, майли, ҳавасга бўлса-да, бир неча йил кураш машқ қилган йилларим эсга тушади. Пахлавон Маҳмуд ижодида илос кўйиб, ҳатто полвон ҳам бўлсаммикан, деб юрган пайтларим. Бўш вақт топдим, де-гуни-мича, спортзалга югурман. У пайтлар шариёт ҳозиргидақа эмасди. Қиш кунлари Урганч ўт ўчириш командасининг клу-бига, ёзда виллоя ички ишлар бўлими ҳовлисидаги гуҷум соясидида машқ қилардик. Бобожон Мадамминов(Бува полвон), Рустам Йўлдошев, раҳматли Олим Султонов, Раҳим Маша-риповнинг фақат кураш тушишларида эмас, авзойларию юриш-турушларида тақлид этардик.)

— Уша йиллар ҳаётимнинг энг мазмунли йилларига ўшай-ди. Ҳам кўп китоб ўқирдим, ҳам кўп кураш тушардим, — дейман Худойберганга, — афсуски, кейин адабиёт билан кўпроқ машғул бўлиб, курашни ташлаб қўйдим. Мендан полвон чиқмади.

— Шунда ҳам, ҳеч бўлмаса кураш тушиб кўрмаганларни қулатасиз-ку, Матназар оға, — дейди Худойберган ҳазилла-шиб.

— Балки... бироқ мен курашнинг улғ бир фазилатини умр бўйи ҳис қилиб яшардим. У ҳам бўлса, қийин дамларда таслим бўлмаслик, қандай қилиб бўлмасин, вазиятдан голий чиқиш истаги. Кураш тушган йилларим менда тарбияланган бу ҳислатдан ўла-ўлғунимча миннатдорман. Йўқ эса, ҳаётимда ўзим таялган йўлни «Бор-э!» деб ташлаб кетгим келган пайтлар қанча бўлди. Кураш майдонини ташлаб чиқиб кетиб бўлмайди, халойиқнинг кўзи мудо курашнинг, рақибининг кўллари эса тирибонинг да бўлади...

Бундан бир ойча муқаддам Урганчда катталар ўртасида дэ-до-дочиларнинг Ўзбекистон биринчилиги бўлиб ўтди. Хоразмликлар нари-бериси билан икки-ю ойлик дэ-до-до кура-ши тажрибасига эга ҳамюртларнинг Ўзбекистоннинг таниқли дэ-до-дочилари билан бир майдонда кураш тушганлигини дарқарандлар. Албатта, қиска мўддат ичюда хоразмликлар курашнинг бу турида ўз кучларини тўла намона этишга улгу-ра олганларига йўқ. Бироқ бу мусобақалар улар учун ўзига хос мактаб бўлди. Уларда ўз кучларига ишонч уйғотди. Ҳозир ҳоразмлик бизнинг курашимизга хос бўлган «Кураш!», «Чала!», «Халоп!» деган хитоблар қандай янграётган бўлса, японча «Хаджимми!», «Мате!», «Шидо!» каби кураш атамалари Хоразм-да шундай жаранглади. Ўз калрини билган ўзганинг калрини билади. Халқлар бир-бирларига шундай биродардирлар.

— Устозим Бува полвондек ҳам талабчан, ҳам меҳрибон устозни топиш қийин эди, — деди Худойберган, — полвон ҳеч қачон курашнинг бир тури билан кифояланиб қолиши керак эмас, дерди у. Устозим умр бўйи ўз сўзига амал қилиб яшайди. Миллий кураш, эркин кураш, самбо, юнон-рин кура-ши каби кураш турларинда мамлакатимизда унинг олдига тушадиган спортчи кам топиларди.

(«Футуваватномаи султоний» сатрлари ёдга тушади: «Агар кураш тушиш илмики ёки амалиди, деб сўрасалар, жавоб бериб айтгилки, амал билан зич боғлиқ илмидир. Ҳар ким ҳаётда нимадир ўрганади, бироқ унга амал қилмаслиги мум-

Спорт — инсон қаноғи

кин. Аммо кураш санъатида илмга амал қилмасликнинг илоҳий йўқ. Бас, шундай экан, бунда билим ва амал бир-бирини беэ-айди, бойитади, бир-бирига мадад беради...»).

Мусобақалар шуну кўрсатдики, бугун ўзбек курашчилари Бува полвондек устозлар изидан бориб, жаҳондаги кўпгина кураш турларининг, шу жумладан, дэ-до-донинг ҳам сир-асорини пух-та эгаллашмоқда. Хивалик ҳамюртим Норбек бахшнинг «Алпо-миш» дostonидан айтими ёдга тушади: «Қоражон билан Алпо-миш учрашганда, Қоражон Алпомишга салом бериб сўрадики, сан бизни юрт одамига ўшамайсан, лекин полвонга мангзий-сан. Гал, бир гураш тутоло. Шунда Алпомиш сўради, сан қайси усулда гураш тутасан — морпеч олсанми, ичдан олсанми, ёнбош урасанми, ёқасиртмоқ тутасанми, жуфт-оёқ қоқсанми, ер ёнбош, оширма ёнбоши билсанми, дикчангак, ичангак, яксаоёқ, хуббобимки не?..»

Бугун ўзбек полвонлари, жумладан, хоразмлик курашчилар ҳам кўпгина кураш турлари билан бирга ана шу «морпеч, жуфт-оёқ қоқиш, ичдан илши, ёқасиртмоқ қилиш»ларни ҳам ўз ичига

ПОЛВОНЛАР — ОСМОНДАГИ ЮЛДУЗЛАР КАБИ...

Ўзбек кураши бўйича II жаҳон чемпионати арафасидаги ўйлар

олган дэ-до турида кураш тушар эканлар, уларнинг бугунги маҳоратларида замонамиз полвонлари салаларининг миллий кураш, самбо, эркин кураш, юнон-рин кураши соҳасидаги маҳоратларини ҳам мерос қилиб олганликлари аққол сезила-ди...

— Устозимнинг талабчанлиги ва меҳрибонлиги шундан иборат эдики, — фикримни бўлади Худойберган Нафлуллоев, — у ўз шогирдларини машқ пайтларида бир дақиқа ҳам тинч қўйма-ди, аямий меҳнат қилишга мажбур қиларди. Мусобақа кунлари-да эса, улар оқ қолишмасин деб, тўйимли ёгуликларни ўз сум-касига солиб келишдан ҳам ор қилмасди...

Биз ушбу мақола-мушоҳаданимизда голийларнинг номларни алоҳида таъкидлаётганимиз йўқ. Зеро, бу ҳақдаги маълумот-лар матбуотда эълон қилинган. Мавриди келганда, эслатиб ўтиш жоизки, халол курашда мағлубият мулқало шартлидир. Ҳатто энгилган полвон ҳам келаси курашларда энг истаганини мустаҳкамлаб, ўз иродасини чинқўриб, ўз ожизлиги устидан галаба қозонган ҳисобланади.

**Йўлга қара! Йўлни кўрарлар кетди.
Бошла ўзин! Бошда юрарлар кетди.
Қавминга бориб, холини сўр, қил йўқлов,
Йўқлаб сени, холингни сўрарлар кетди.**

Бугунги мусобақалар юрт ҳолидан оғоҳ бўлиб, халқимизнинг руҳини тетиклаштириш учун устозлар васиятини амалга ошираётган улғларнинг савй-ҳаракатлари билан амалга оширилмоқдаки, бу ҳам Пахлавон пиримизнинг юқоридаги ва-сиятига амал қилишнинг ўзига хос тимсолидир.

— Президентимизнинг спортни ўзига хос бир сиёсат дара-жасига кўтараятганлари беҳиз эмас, — деб сўхбатга қўшилиди Хоразм вилоятининг «Кураш» миллий федерацияси масъул ко-тиби, халқаро тоифадаги спорт устаси, ҳакам Баҳодир Бекжо-нов. — Халқимиз ҳаёти фаровонлашиб бораётибди. Худо хоҳласа, экин келажакда спортнинг барча соҳалари қаторида кураш турлари ҳам янада оммалашади. Биз, мана, экология муаммоларини бартарф этиш ҳақида гапираримиз, бу масала-ни хал қилишда спортнинг аҳамиятига кўп ҳам эътибор бера-вермаймиз. Ҳолбуки, экологик тангилқлардан халос бўлишда табиати мувозанатга келтириш билан бирга, ёш авлод жисмо-ний чиникқанлигининг муҳим аҳамиятга эга эканлигини бир лаҳза унутмаслигимиз шарт. Шунинг учун ҳам бундай мусобақаларни вилоятимизда тез-тез ўтказиб туриш кўзда тутилатганлиги қувончлидир. Бунинг учун Ўзбекистон дэ-до федерацияси, Хо-разм вилояти дэ-до жамғармасига ташаккур...

Кейинги йиллари мамлакатимизда ҳам қизлар кураши, жум-ладан, дэ-до-до кенг урф бўла бошлади. Бу кураш кўнмаганин кўзга эриш туюлади. Кимгадир ёқши, кимгадир ёқмаслиги мумкин. Бироқ, ҳаёт янглиқлари ҳақида ҳам биз билан ҳисоб-пайдо солиб бўлавермайди. Қолаверса, биз ҳам ўз дидимизга, ўз фикримизга иштибоҳ билан қарасак, фойдадан ҳоли бўлмас.

Ганни яна Норбек бахшидан эшитинг: «Хирмондалига

илоҳийдан қирқ йигитнинг куч-қуввати, қирқ йигитнинг мул-лагини, ҳазрати Юсуфнинг ҳусни, Юсуф-Зулайхонинг тож-тахти берилди... 17-18 ёшига етиб, воғга етган қиз ўзига лойиқ йигит танлаш мақсадида Гўрўглини мусобақага қаҳиради. Гўрўглини кўриб, уни ёқтириб қолгач, курашдан воз кечиши хаёл қилади. Бироқ Гўрўгли одобсизлик қилгач, қиз ранжиди. Буни севган Гўрўгли Хирмондали билан айти-шув бошлайди ва энгиллади. Аламзада Гўрўгли қизни олқочмоқчи бўлади. Хирмондалининг орияти кўзиб, Гўрўглининг жуфт ёқасидан ушлаб, отдан кўтариб, қўл учига олиб, бошидан гирлантириб ер юзига уради...»

Мен дэ-до билан шугулланиш қизларнинг жозибасига, қола-верса, келажакга қандай таъсир этишига қизиқман. «Мана бизга мисол, — саволимга жавоб беради Баҳодир Бекжонов, — Султон Худойберганов оиласи. Унинг ўзи 3-сонли Урганч шаҳар болалар ва ўсмирлар спорт мактабида директор, спорт устаси. Рафиқаси Анжела — республика чемпиони. Қизи Оксана Ху-дойберганова катталар ўртасида мамлакатимизда учинчи ўрин-ни эгаллади». Умуман, хоразмлик дэ-до-дочиларимиз ўзлари-нинг тиришқоқлиги, спорт машғулотларида астойдил муноса-батлари билан йигитларга ибрат бўлаётган, десак муболага эмас. Машқларни, натижаларни кузатсак, бунга ишонч ҳосил қиламиз. Яна Хирмондали ва Гўрўгли воқеаси ёдга ту-шади...

Ёзувчи ва журналист дўстим Шўхрат Маткаримов яқин қариндоши, Хоразм вилояти-нинг ҳарбий комиссари Баҳодир Раҳимовнинг спортсеварлиги ҳақида гапи-риб «Баҳодирга бирон-бир одам ҳақида гапирарётиб, у одам спорт билан шугулланади, десанг, тамом, бошқа мактовларнинг кераги йўқ», деган эди. Дарҳақиқат, спорт одамни аъло даражада мувозанатга келтиради, руҳи тушганларнинг гурурини тиклайди, тетиклаштиради, такаб-буларнинг эса, ўлкасини босиб қўяди. Буни мен ҳаётда кўп кузатганман.

**Юлдуз бари, Бедил, мен ўзим деб, ки, ягона,
Сўнг-сўғи таниган бир-бирини анжуман эрди.**

Шоирнинг бу гапи аввало курашчиларимизга тааллуқлидир. Зеро, ҳар бир навқирон инсон кураш гиламига галабага ишонч билан, мен ягонаман, мен энганман, деб қадам қўяди, ку-рашлар давомида эса, қанчалик истеъдодли бўлмасин, гала-бадан осон келмаслигини англаб олади. Юрагида ўз рақибига нисбатан ҳурмат ҳисси, ундан қўлишмаслик туйғуси қарор топади. Шуниси билан ҳам полвонлар осмондаги юлдузларга ўхшайдилар. Улар ҳар бири алоҳида нур сочиб, ҳаёт ос-монда бир-бирлари билан тортишиб, бир-бирларини қўллаб-қувватлаб турадилар.

— Қалай, Матназар оға, ёшлик ёдга тушаримми? — деди олишувларни кузатаётганимни кўрган Худойберган. «Одам ёшлигини топса, ўт ёнаркан қалбида» деган мисраларни ёдига тушиди Асқад Муҳторнинг.

— Раҳмат, иним, тушаяпти, — дедим ва таклиф этганлари учун мусобақа мутасаддиларидан юрак-юрагимдан миннат-дорлик ҳисси туйдим. Мусобақаларни охиригача кузатдим. Мукофотлар топшириш маросимида иштирок этдим. Қиска кунлар давомида бир-бирлари билан рақиб, бир-бирлари билан дэ-до бўлишга улғурган курашчи фарзандларимизнинг бир-бирлари билан чўқур ҳаяжон ичюда хайрлашаётганлик-ларини кўриб, саодатли бир туйғу бўғзимга тикилди...

Фаровонликсиз спорт бўлмайди. Биздан чемпионлар чимқанганининг туб сабаби, эҳтимол, ўша йиллари асосий овқатимиз чой билан нон бўлгани ҳолда, полвон бўлишга интилганлигимиздир. Лекин, шуниси ҳам аниқки, йигит-қизлар бу ерга қимматбах мукофотлар илинжида эмас, балки галаба умидида келганлар. Тўғри, спортга катта маънаф сарф-лаш керак. Тўғри, спортчи бўлишга шайланаётган халқимизнинг дастурхони тўкин бўлиши шарт. Бироқ, кураш-чи учун энг катта мукофот, бу — галабанинг ўзинидир. Энг муҳтож полвон ҳам ўз галабасини ҳеч қанақанги қимматбахо матога алишмайди. Агар алишса, у — полвон эмас!

Базан гапини очиб, қаттиқ чарчайман. Иш столимни таш-лаб кетгудек холларга тушган вақтим ҳам бўлади. Шунда бир-бир гиламини ташлаб чиқиб кетаётган пайтларимда ажайиб тренеримиз, фаҳрий спорт устаси Рустам Йўлдошев берган танбеҳи эсламан: «Кайт, Матназар, ишлаш керак!!!». Эсга ту-шади-ю, яна юрагимнинг аллақайларида, қаердадир, йилликла-рининг ўзақ-ўзақларида ҳаёт меҳр, адабиётга иштиёқ пайдо бўла бошлайди. Ҳаёт биздан оёғимдан чапади, биздан қўл-ларимни бираб, қайрмақчи бўлади, шунда оёғимдан чапаётган ҳарифимнинг усулдан саркаб, чап бериб чиқиб кетганим, ортутувчи усуллардан халос бўлганларим ёдга тушади. Ирода пайдо бўлади ва қўлгоймада азиз устозининг хитобини қайта-қайта жаранглайверади:

— Кайт, Матназар, ишлаш керак!!!
УРГАНЧ

НИКУЛИН ҲАТМОАТАРИ

Имтиҳон пайтида ўқитувчи талабадан сўрайди:
— Имтиҳон нима эканини биласизми?
— Бу — фан тўғрисида икки ақли одамнинг ўзаро сўхбати.
— Агар уллардан бири аҳмоқ бўлса-чи?
— У ҳолда иккинчиси сти-пендиядан маҳрум бўлади.

Шюор:
Студентлар! Ҳаминқадар би-лимимизни «яқши» ва «аъло» баҳоларга топшираимиз!

Трамвайда ўтирган кампир-
МЕН ПОЧТАЛЬОНМАН, БҲХТИР
Қабулга келган беморга шифокор деди:
— Сиз кўпроқ очик ҳавода сайр қилинг, танангизни чинқитиришингиз керак. Дарвоқе, ўзи касбингиз нима?
— Почтальонман, дўхтир.

ПУЛ ТҶЛАШГА МАЖБҮР ҚИЛДИ
— Бугун мен хотирам йўқлигиндан шикоят қилиб шифокор қабулига борувдим.
— Ҳўш, у сenga нима деди?
— У мени, қабулига киришдан қилди, пул тўлашга маж-бур қилди.

МЕНИМЧА У МАСТ
Касал жиққа терга ботганча алаҳлаб ётарди. Хонага икки

ТАНЛОВГА МАРҲАМАТ!

«Ўзбекинаво» гастрол-концерт бирлашмаси Хоразм вилояти ҳокимлиги, Ўзбекистон ёшлари-нинг «Камолот» жамғармаси билан биргаликда Ўзе-бекистон халқ артисти КОМИЛЖОН ОТАНИЕЗОВ номидаги 2-Республика хонандалар танловини эълон қилади. Ўзбек халқининг юксак маънавий фазилатларини ка-мол топтириш, ёш хонанда ва созандаларни бой мада-ний меросимиз, аъналаримиз ва умуминсоний қадри-ятларга ҳурмат, ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш, истеъдодли ёш хонандалар-ни кашф этиш, устоз ҳофизларнинг бетақор ижрочилик услубларини давом эттириш танловнинг асосий мақсадиридир.

2000 ЙИЛНИНГ 28—30 СЕНТАБР КУНЛАРИ УРГАНЧ ШАҲРИДА ҲАТҚИЛАДАН ТАНЛОВНИНГ АСОСИЙ ШАРТЛАРИ:

Танловда 18 дан 32 ёшгача бўлган мамлакатимиз театр, концерт, радио ва телевидение жомаларининг ақсонон хонон-далари, олий, ўрта-муқсус бодий ўқув юр்தорларининг ўқувчи ва толовбарлари, иқтидорли ховоскор йигит-қизлар иштирок этиш-лари мумкин. Хонандалар ўз жомаларининг созандалари бил-лан қатнашишлари лозим.

Ансамбл таркибиде фақат миллий чөлғу созлари бўлиши шарт. Танлов иштирокчилари қуйидаги тартибга амал қилиши лозим:
— анъановий ашула ижрочилик йўллари, нафосни ишлатиш маҳорати;
— ашула сўларини тўғри талаффуз қилиш ва гозал маъно-сини чўқур тушушун ҳолда ифода этиш;
— К. Отаниезов ижрочилик услубини ўз талқинида кўрсата билши;
— сахна маданиятига тўғри риоя қилиш.

Танловда қатнашишни истаган номзодлар ҳужжатларини 2000 йилнинг 10 сентябрга қадар «Ўзбекинаво» гастрол-концерт бирлашмаси(Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 2-уй), «Туркистон» саройининг К. Отаниезов номидаги танлов ташкилий қўмитаси-га топширишлари мумкин(тел: 34-00-43).

ТАНЛОВГА ҚУЙИДАГИ ҲУҶЖАТЛАР ТОПШИРИЛАДИ:
а) Таржимаи ҳол.
б) 18-18 ҳажмдаги 2 дона фотосурат.
в) Иш ёки ўқиш жойидан тавсиянома.
г) Ижро дастуридаги гозалнинг тўлиқ матни(10 нусхада).

ТАНЛОВНИНГ ОЛИБ БОРИЛИШ ТАРТИБИ:

Танлов учта босқичдан (биринчи сараловчи, иккинчи ва якуний) иборат бўлади. Иштирокчиларнинг танловда саҳнага чиқиш навбати «куръа» ташлаш орқали аниқланади ва танлов охиригача унга қатъий риоя этилади. Иккинчи босқичда 10 баҳоли имкониятдан 6 баҳодан юқори кўрсаткичга эга бўлган иштирокчилар қатнашади-лар. Танловнинг якуний босқичига олдинги икки босқичда кўп баҳо тўплаган иштирокчилар ўтадилар. Ҳолийлар учинчи босқичдан сўнг муҳкама этилади ва очик овоз бериш йўли билан аниқланади.

ТАНЛОВ ҲОЛИБЛАРГА ҚУЙИДАГИ МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛАДИ:

— Битта биринчи ўрин — 100 минг сўм, 1-даражали диплом;
— Иккита иккинчи ўрин — 70 минг сўмдан, 2-даража-ли диплом;
— Учта учинчи ўрин — 50 минг сўмдан, 3-даражали диплом;
— Истеъдодли ёш хонандаларга Республика «Камолот» жамғармасининг қимматбахо совғалари топшири-лади.

ТАНЛОВ ДАСТУРИ:

1-Босқич
Комилжон Отаниезов ижодида мансуб қуйидаги асарлардан бири ижро этилади: «Айриқасин нигоридан», «Ҳа тилор мон-дан», «Бўлибдур», «Айлоб келинг», «Доман», «Кўрини», «Ҳетой», «Салламан», «Савтхон», «Лазги», «Кўрдим озингни девона бўлдим», «Сотлиқнинг молин қолдим», «Ватанин тарк этувчи бўлма» ва бошқалар.

2-Босқич
Қуйидаги асарлардан бири ижро этилади: «Сувора-1», «Сувора-2», «Феруз-1», «Феруз-2», «Ултурғуси», «Мустақод», «Ўртади», «Сафти суворо», «Ишқинг ўтига қуйилги келдим», «Бўлбўл қўрдим!»(Тоҳир ва Зўрро) дostonидан.

3-Босқич
Хоразм макомларидан бири ижро этилади: «Дуғоқ», «Чоргоқ», «Талқини наво», «Сеғоқ», «Бузарқ талқини», «Фарёда», «Насри ажа», «Чопандози суворо», «Насруллои» ва бошқалар.

Иштирокчилар ўз дастурларига иктиёрий равишда анъана-вий ҳалда бундан қадар Комилжон Отаниезов услубида яратилган асарини қиратишлари мумкин. Танлов қатнашчиларининг йўн харажатларини улар-ни тавсия этган ташкилотлар ўз зиммасига олади.

ТАШКИЛИЙ ҚҶМИТА

деб шуни айтсангиз бўлади...
Брежнев ишчилар олдида нутқ сўзламоқда:
— Уртқоқлар! Тез орада биз ана ҳам яхшироқ яшаймиз...
Залдан овоз:
— Биз-чи?
КГБ идорасида телефон жи-ринглади:
— Алло, бу КГБми?
— Ҳа.
— Сиз Рабиновични биласиз-ми, Дерибасово кўчасидаги ўн бешинчи уйда яшайди.
— Ҳа.

шифокор кириб келишди. Касалнинг томирини ушлаш учун чойшаб тағига баравар қўл тикишди ва тасодидан бир-бири-нинг қўлларини ушлашди.
— Қўрқинчи хеч нарса йўқ, — деди биринчи шифокор.
— Менимча, у маст, — деди бошқаси.

УНИ ФОЛЧИ ОЛДИГА ЖҶНАТГАН БҶЎЛДИМ

Профессор: Қани Жон, айтайлик, қабулингизга танга ютиб юборган беморни олиб келишди, шунда нима қилган бўлардингиз?
Шифокорликка ўқийтган талаба: Уни фолчи олдига жўнатган бўлардим, чўнки улар ҳар қанақа одамни ҳам пулни чиқаришга мажбур қилишарди.

Н. БОТИР тўплаган

Омад омадсини айлиниб ўтади, деганларини рост экан. Кеча денг, ойлик ҳисоботни охирига етказолмаганим учун Ато Отаевичдан эшитадигани-ни эшитдим.
— Эртанга эрталаб ҳисоботни столида бўлмасан, ўзингдан ўпкала!..

Ордона колгур ҳисоботни уйга олиб кетдим. Хотин кел-тириб қўйган шўрвани айл-тапил ичиб бўлгач, ишлагани ўтирдим. Ишлайвериб вақт алламаҳал бўлиб қолганини ҳам сезмай қолиман. Кип-риқларим бир-биридан бўса ола бошлади. «Бўлди, энди йиғиштираман», деб ўрним-дан турмоқчи бўлгандим, эҳтиётсизлик қилиб, ҳисобот-нинг устига сиёҳ тўкиб юбор-дим. Ҳафсалам пир бўлиб, қўл силтаган эдим, кўз ол-дида Ато Отаевичнинг га-забли қиёфаси гавдаланди. Ҳижиниб-нжаниб ишни қайта кўчириб чиқдим. Кўчириб бўлдим-у, ёнбошимга ага-надим.

Катта соатга тоб солиш эр-дан кўтаришган эканми, эр-далаб кеч турдим. Турдим-у, соқол олгани ваннахонага кир-дим ва шогангидан бетим-ни тилиб юбордим. Бетимга шўрпахта босиб, пешонам ти-ришганча ошхонага ўтдим. Омадчи келмаганини қаранг, иссиқ чойни даст кўтариб, оғзимни кўйдириб олдим...

Трамвай бекатигача омад-сизликнинг гўрига гишт қалаб бордим. Трамвайда бир-икки бекат юрмай, тоқ ўчиб қолди.
— Этиб келдик, — деди трамвайчи эшиқларни ланг

очиб. — Ишга шошаётганлар бўлса, ана, тўрт-беш қадам юрса, автобусга илинади.

Бир оз тиричиллаб турдим-да, сўнг автобус бекатига йўл тортидим. Автобус деганлари кўп куттирмадию, аммо бир-икки чақирим юрмай, орқа ба-лонининг дими чиқиб кетди.
— Менда айб йўқ, бу бир те-мир бўлса, — деди автобусчи

бормиди? — деди Ато Отаевич девордаги соатга ишора қилиб. — Энди шу... Ато Отаевич... — Чайналма! Қўлингизни қўй-да, эшикни орқасидан ёп! Упкам товонимга тушиб, эшикдан чиқдим. Ичим така-пука. «Йлоҳим, ҳисоботдан хато-пато чикмасин-да!» Ҳаёл ҳали қанот қоқишга ҳам улгу-рмай, чақириб қолдилар.

— Менга нимани олиб кел-динг? Хонавайрон қилмоқчи-мисан? — Ато Отаевич ҳисоб-отни отиб юборди. Дўдан кичина бошим янада кичрайиб, икки елкаминг ора-сига кириб кетди. «Тамом!» Оё-ғим остига келиб тушган ҳисоб-отни олиб қарасам, уйқўсираб, қиримни чиқмага, чикимни қи-римга уриб юборибман.

— Кеча қанақа гап бўлган эди? — деди Ато Отаевич ўша газаб билан, — Уша гап-ган! Хоналаридан қикдим-у, нима қиларимни билмай, бир оз гандирақлаб турдим, сўнг бошим оғиб, уй томонга йўл олдим. Уйга келиб, тўғри ваннахо-нага кирдим. Ниятим, ўзимни бир бало қилиш. Белгимдан ка-римни ечиб олиб, бир учини халқа қилиб бўйимни солдим, иккинчи учини иссиқ сувнинг қувурига боғлаб, ўзимни бор оғирлигим билан ташлаб юбордим. Кейин нима бўлди, денг! Оғирлигимни кўтарол-маган қувур узилиб, иссиқ сув фаввора бўлиб отилиб кетди. Шогангидан нима қиларимни билмай тургандим,